

УДК: 657

Ткачук І.М., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

ПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА СТАНОВЛЕННЯ БУХГАЛТЕРА

Дослідження останніх років свідчать, що в сучасних соціально-економічних умовах, наука і практика не можуть лишатись осторонь у розв'язанні проблеми підготовки професійних мобільних бухгалтерів. Адже сучасний ринок праці вимагає підготовки саме таких фахівців, які були б готові до конкурентної боротьби за робочі місця. Відповідно, на початку XXI століття перед суспільством актуальності набуло питання підготовки фахівців, яким притаманна готовність до професійної мобільності.

Варто зауважити, що питання професійної мобільності бухгалтерів є багатоаспектним і продукує необхідність узагальнення поглядів на сучасне розуміння поняття «професійна мобільність», а також визначення її місця в становленні професійності сучасного бухгалтера.

Ключові слова: бухгалтер, безперервна професійна освіта, обліковець, професійна мобільність, фахівець.

Tkachuk I.

PROFESSIONAL MOBILITY AS A REQUIREMENT FOR ESTABLISHMENT ACCOUNTING

The current labor market requires training of such specialists who would be willing to compete for jobs. Accordingly, at the beginning of the XXI century, the society has gained relevance of training, which is inherent commitment to professional mobility. Recent studies show that in modern social and economic conditions, the science and practice cannot remain aside of the solution of mobile training professional accountants. And as you know, professional accountant acquired through systematic training, improvement through training and practical experience is recognized through certification and secured certificate.

The dynamism of the current economic and social change creates a need for qualified accountants who can analyze, adopt and implement innovative solutions to the situation of market competition, to move away from stereotypes in the professional field. Therefore, professional mobility is now a necessary part of training highly qualified accountant. It provides a high level of generalized professional skills, readiness for rapid selection and implementation of optimal ways to perform various tasks in his not only profession; opportunity and ability to successfully switch to another activity or change its appearance.

That is, in order to checker was professional and mobile, it is necessary that he

possessed a certain set of competencies that characterize him as a person and as a professional in their chosen field. The generated or acquired competencies will serve as the foundation that will provide a qualified accountant ability to be flexible and quickly navigate the profession, to be competitive in the labor market, ready for training, re-training and self-education.

It should be noted that the issue of professional mobility accountants is multidimensional, produces the need for generalization of views on current understanding of the concept of «professional mobility», and determine its place in the development of modern professional accountant.

Key words: accountant, continuing professional education, checker, professional mobility specialist.

Ткачук И.Н.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ МОБИЛЬНОСТЬ КАК НЕОБХОДИМОЕ УСЛОВИЕ СТАНОВЛЕНИЯ БУХГАЛТЕРА

Исследования последних лет показывает, что в современных социально-экономических условиях, наука и практика не могут оставаться в стороне относительно решения проблемы подготовки профессиональных мобильных бухгалтеров. Ведь современный рынок труда требует подготовки таких специалистов, которые были бы готовы к конкурентной борьбе за рабочие места. Соответственно, в начале XXI века перед обществом актуальность приобрел вопрос подготовки специалистов, обладающих готовностью к профессиональной мобильности.

Стоит заметить, что вопросы профессиональной мобильности бухгалтеров является многоаспектным и производит необходимость обобщения взглядов на современное понимание понятия «профессиональная мобильность», а также определение ее места в становлении профессионализма современного бухгалтера.

Ключевые слова: бухгалтер, непрерывная профессиональное образование, учетчик, профессиональная мобильность, специалист.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. У сучасному світі найбільш важливим фактор економічного розвитку є знання. Зокрема, вміння бухгалтера використати, адаптувати та перетворити знання у джерело прибутку має вирішальне значення для стійкого економічного росту суб'єкта господарювання. Це в свою чергу продукує об'єктивну потребу сьогодення упосилені уваги до таких проблем, як: розвиток безперервної професійної освіти; взаємозалежність між освітою та ринком праці у XXI столітті; прогнозування систем професійної освіти з урахуванням світових тенденцій.

Професійна діяльність бухгалтера в мінливих сучасних умовах, зумовлює ситуацію, коли перемагає той, хто безперервно навчається і має змогу якомога швидше відповісти на будь-який «виклик». Тобто, підготовка кваліфікованих фахівців– обліковців – до безпосереднього здійснення діяльності в галузі обраної професії являє собою вміння використовувати набуті знання на практиці, формування необхідної професійної мобільності.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Саме розвиток інтелекту, спрямованості, самосвідомості, набуття професійного та життєвого досвіду, є передумовою адекватного сприйняття особистістю реальності та зумовлює шляхи адаптації, які надають змогу фахівцю-професіоналу змінювати свою поведінку залежно від ситуації, що виникає. І саме професійна діяльність бухгалтера, в ситуації нестабільності ринку праці, зумовлює потребу всебічного розвитку особистості.

Дослідження питання взаємозв'язку і взаємозалежності у розвитку системи освіти і ринку праці зумовлює необхідність об'єднання зусиль у науковому пошуку важливої проблеми фахівців різних галузей наукових знань – визначення дефініції «професійна мобільність».

У дослідженнях науковців [1-8] «професійна мобільність», представлена, як:

- 1) соціальний процес, що представляє зміну групою осіб чи індивідом свого професійного статусу;
- 2) якість особистості, що характеризується здібністю та готовністю швидко та успішно оволодівати новою технологією, отримувати нові знання та уміння, що забезпечують ефективність професійної діяльності.

Нікітіна О.О. [6] наголошує, що підхід до визначення поняття «професійна мобільність» має інтегративний характер. Тобто, що людина, як соціальна істота, є суб'єктом соціальної й професійної діяльності і, вступаючи у взаємодію з об'єктивною реальністю, вона не тільки сприймає, але намагається змінити її, конструюючи соціальну реальність та професійні обставини, або змінитися, переоцінюючи власні сили й цінності, прогножуючи шляхи самореалізації в нових умовах.

Існує підхід до професійної мобільності як до форми трудової

мобільності, яка, за твердженням Заславської Т.І.[4], є не стільки економічним чи соціальним, скільки міждисциплінарним поняттям, що виражається в професійному, кваліфікаційному, соціальному, галузевому, територіальному та інших переміщеннях індивідів, є своєрідною формою їх адаптації до нових технологічних і економічних умов функціонування.

Цілі статті. Дослідження питання професійної мобільності проведені багатьма вітчизняними й закордонними вченими, у їхньому числі: Д'яченко М.І., Заславська Т.І., Іванченко Є.А., Нікітіна О.О., Кандибович Л.А., Савицький С.К. та інші. Однак, нерозкритість питання професійної мобільності бухгалтера, які б враховували особливості його професійної діяльності, продукують необхідність у проведенні подальших досліджень.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Динамізм сучасних економічних і суспільних змін породжує потребу в кваліфікованих бухгалтерах, які вміють аналізувати, приймати і реалізовувати нестандартні рішення в ситуації ринкової конкуренції, відходити від стереотипів у професійній сфері діяльності. Зокрема, професіоналізм бухгалтера набувається шляхом систематичного навчання, вдосконалення через підвищення кваліфікації і практичний досвід, визнається через атестацію і закріплюється сертифікатом.

Одним із видів мобільності сучасного бухгалтера-фахівця професійна мобільність, яка безпосередньо пов'язана з підготовкою кваліфікованої особистості, здатної до творчої праці та професійного розвитку. І саме професійна мобільність є необхідною складовою підготовки висококваліфікованого бухгалтера. Вона передбачає високий рівень узагальнених професійних знань, готовність до оперативного відбору і реалізації оптимальних способів виконання різних завдань не лише в галузі своєї професії; можливість і здатність успішно переключатися на іншу діяльність або ж змінювати її вид.

З точки зору Д'яченко М.І. та Кандибович Л.А., професійна мобільність – це готовність і здатність фахівця до оперативного відбору та реалізації оптимальних способів виконання різноманітних завдань у межах своєї професії, успішного

«переключення» на іншу діяльність або зміни видів діяльності. Професійна мобільність, на їхню думку, передбачає також володіння системою узагальнених професійних прийомів і вміння ефективно їх використовувати для виконання будь-яких завдань усуміжних галузях. В умовах швидких змін техніки і технології виробництва професійна мобільність є важливим компонентом кваліфікаційної структури спеціаліста [3, с. 195-196].

Іванченко Є.А. [5] визначає професійну мобільність економістів, як «інтегровану якість особистості», що виявляється:

- у здатності успішно «переключатись» на іншу діяльність або змінювати види діяльності в галузі економіки та фінансів із залученням правової сфери;

- умінні ефективно використовувати систему узагальнених професійних прийомів для виконання будь-яких завдань у вищезазначених галузях та порівняно легко переходити від одного виду діяльності до іншого;

- володінні високим рівнем узагальнених професійних знань, досвідом їх вдосконалення та самостійного здобування;

- готовності до оперативного відбору та реалізації оптимальних способів виконання завдань у галузі економіки та фінансів, спираючись на передові світові тенденції.

Шпакіна І.Г. [8] розглядає професійну мобільність як критерій професійної компетентності, при цьому під професійною мобільністю розуміє вміння знаходити адекватні способи розв'язання проблем та виконання нестандартних завдань.

На думку Савицького С.К., «професійна мобільність фахівця може виразитися в його здатності успішно виконувати різні види діяльності і адаптуватися до нових умов їх реалізації» [7, с. 26]. Биченко Ю. [2] зауважує, що професійна мобільність визначає зміну професійної належності людини та супроводжується зміною її статусу і можливостями доступу до економічних цінностей та доходів.

Аналіз різних підходів до трактування поняття «професійна мобільність» свідчить, що науковці визначають професійну мобільність як певну сукупність особистісних якостей і ключових компетенцій, які необхідно набути майбутньому фахівцю в процесі формування його професійної мобільності. При цьому, формування

професійної мобільності для кожної конкретної професії є процесом індивідуальним і залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів.

З точки зору Нікітіної О.О., готовність до прояву професійної мобільності включає діяльнісний та суб'єктний критерії. Діяльнісний критерій характеризується відкритістю до змін; здатністю до цілепокладання, планування дій, проектування власного професійного розвитку й досягнення професійно-значимих компетенцій у розв'язанні професійних завдань; умінням знаходити оптимальні виходи із ситуації утруднення й аргументувати варіант вибору рішення; якістю обґрунтованості явищ професійної діяльності; активним самопроявом у нормальних й спеціально змодельованих (квазіекстремальних) умовах; усвідомленістю, широтою, інтенсивністю, стабільністю спрямованості (соціальної, професійної, особистісної) на досягнення високих результатів діяльності. Суб'єктний критерій характеризується рефлексивним показником (уміння оцінювати сформовану ситуацію й оцінювати свої можливості), спрямованістю на подолання ситуації утруднення (потреби, мотиви, світогляд, установки, цілі), вольовими рисами (рішучість, наполегливість, самовладання, самостійність, ініціативність), потребою в суб'єкт-суб'єктній взаємодії в процесі професійного становлення [6].

У своєму дослідженні Л. Амірова підкреслює, що «професійна мобільність спеціаліста тісно пов'язана з такими поняттями, як «динамічність» й «задоволеність професійною діяльністю», й у більшості випадків зумовлена ступенем відповідності індивідуальних якостей особистості вимогам професії» [1, с. 89-91].

Тобто, для того, щоб обліковець був професійно-мобільним, необхідно щоб він володів певним набором компетенцій, що характеризують його як особистість і як професіонала в обраній галузі. Сформовані або набуті компетенції будуть слугуватимуть тією основою, що забезпечить кваліфікованого бухгалтера здатність бути гнучким, швидко орієнтуватися у професії, бути конкурентоспроможним на ринку праці, готовим до підвищення кваліфікації, перекваліфікації та самоосвіти.

Таким чином, професійна мобільність бухгалтера слугує механізмом чергування та сполучення різних видів діяльності, оскільки соціально-економічні відносини, розвиток науки й техніки

впливають на професійні здібності особистості.

Висновки. Усьогоденні питання формування професійної мобільності бухгалтеразалишається актуальниміважливым. Адже, професійна мобільність є необхідною умовою професійного становлення особистостіта одним з головних показників закону зміни праці. Водночас, у відповідних проявах виникають нові напрями професійної діяльності, що потребують перекваліфікації,тобто професійна мобільність стає невід’ємною складовою професійної кваліфікації бухгалтера.

Підсумовуючи вище зазначене варто відмітити, що професійна мобільність бухгалтера – це якості особистості, які характеризуються стійкою мотивацією до основної діяльності, активністю та ініціативністю в оволодінні професійнимизнаннями, їх доцільним використанням у конкретних практичних ситуаціях, пов’язаних з отриманням та аналізом своєчасної інформації про стан та розвиток суб’єкта господарювання.

1. Амирова Л.А. Проблема профессиональной мобильности педагога и перспективные ориентиры ее развития / Л.А. Амирова // Образование и наука: журнал теоретических и прикладных исследований Уральского отделения Российской Академии образования. – 2009. – № 8(65). – С. 86-96.
2. Быченко Ю. Культурный капитал / Ю. Быченко. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pmic.ru/jornal/number13/bichenko.htm>.
3. Дьяченко М.И. Краткий психологический словарь: Личность образование, самообразование, профессия. / М.И. Дьяченко, Л.А. Кандыбович – Минск, 1998.
4. Заславская Т.И. Трудовая мобильность как предмет экономико-социологического исследования // Методологические проблемы социологического исследования мобильности трудовых ресурсов / Под ред. Т.И. Заславской, Р.В. Рывкиной. – Новосибирск, 1974. – 57 с.
5. Іванченко Є.А. Формування професійної мобільності майбутніх економістів у процесі навчання у вищих навчальних закладах: Дис... канд.пед. наук: 13.00.04 / Південноукр. держ. пед. ун-т. ім. К. Д.Ушинського. Одеса, 2005.
6. Никитина Е.А. Педагогические условия формирования профессиональной мобильности будущего педагога: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.01 / Елена Александровна Никитина. – Иркутск, 2007. – 199 с.
7. Савицкий С.К. Формирование профессиональной мобильности в процессе подготовки специалиста машиностроительного профиля: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Савицкий Сергей Константинович. – Казань, 2006. – 121 с.
8. Шпакина И.Г. Развитие компетентности руководителей школ в вопросах управления персоналом в муниципальной системе образования: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Шпакина Ирина Гидальевна. – Омск, 2007. – 230 с.